

Tako je imel grad tudi ponoči, ko je bil Genčji edini človek v njem, svojega varuha. V družbi se je rad pošalil, da je »najvišji Ločan«.

Kot zaveden Ločan in muzejski sodelavec se je takoj pridružil tudi Muzejskemu društvu in je bil dve leti član izvršnega in osem let član nadzornega odbora. Redno se je udeleževal mesečnih sej in je rad prevzemal razna dela. Nekaj let je imel nalogo razpečavati Loške razglede po mestu.

Leta 1966 smo v Škoparjevi hiši na grajskem vrtu proslavili njegovo 70-let.

nico. Ko so mu začele noge odpovedovati pokorščino in ni več zmožal stopnic do svoje sobice, se je preselil v Krono na Mestnem trgu, od tam pa kmalu v Dom upokoјencev v Kranj. Ko so odprli Dom upokoјencev v Stari Loki, se je preselil vanj in bil med prvimi njegovimi varovanci. V njem je blizu svojega doma preživel svoja zadnja leta. Umrli je 14. decembra 1980. V kroniki društva in muzeja bo ostal lep spomin nanj, spomin na dobrega človeka, zavednega Ločana in vestnega sodelavca.

France Planina

PRIZNANJA OB ŠTIRIDESETLETNICI MUZEJSKEGA DELA V ŠKOFJI LOKI

V okviru prireditve ob 40-letnici otvoritve prve muzejske zbirke v Škofji Loki — 27. 8. 1939 jo je pripravilo takrat komaj dve leti delujoče Muzejsko društvo, proslavljanje visoke obletnice pa je bilo zaradi zakasnitve nekaterih vsebinskih preurejevalnih del v muzeju s prvotno predvidenega začetka septembra 1979 preneseno v program prireditve ob praznovanju občinskega praznika — je bila v petek 11. 1. 1980 ob 16. uri popoldne v galeriji Loškega muzeja na Loškem gradu slavnostna skupna seja razširjenega zbora delavcev Loškega muzeja in izvršnega odbora Muzejskega društva Škofja Loka. Odprte se je je udeležilo veliko število članov Muzejskega društva, drugih prijateljev Loškega muzeja in slovenskih muzejskih delavcev, predstavnikov občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij ter občinske in republiške kulturne skupnosti.

V pozdrav jubilarantom in drugim zbranim je najprej z manjšim koncertom nastopil komorni pevski zbor »Loka« pod vodstvom pevovodje Janeza Močnika. Po koncertu je eden soustanoviteljev Muzejskega društva in muzeja v Škofji Loki prof. France Planina, ki je kot prvi društveni gospodar uredil za javni ogled prvo muzejsko zbirko pred štirimi desetletji, kot starosta društvenih aktivistov pozdravil prisotne in med njimi zlasti goste, ki so predstavljali različne občinske oziroma republiške organe, ter predlagal v delovno predsedstvo prvega predsednika in častnega člana loškega Muzejskega društva dr.

Pavleta Blaznika, namestnico predsednice zbora delavcev Loškega muzeja Nežko Rupar in sedanjega predsednika Muzejskega društva dr. Branka Berčiča, ki je prevzel vodstvo slavnostne seje.

Predsedujoči dr. Branko Berčič je uvodoma nanizal nekaj misli o muzejski dejavnosti v Škofji Loki in spomnil na nekatere pomembnejše dogodke njenega razvoja. Muzejska misel je zrasla iz zanimanja občanov za zgodovinski razvoj svojega mesta in njegovega širšega okolja, muzejska dejavnost pa je utemeljena z ljubiteljsko akcijo občanov, združenih v Muzejskem društvu, ki so vsa desetletja zainteresirano, delovno, prizadevno in prizadeto spremljali in usmerjali njen razvoj, najprej v okviru društva in pozneje v obliki samostojnega kulturnega zavoda kot Muzeja oz. Loškega muzeja. Zato je naravno, da društveni in muzejski delavci skupno praznujejo današnji jubilej svojega Loškega muzeja. Iz zgodovinskega razvoja muzejske dejavnosti v Škofji Loki velja spomniti na naslednje dogodke: leta 1936 je bila v okviru splošne gospodarske razstave tudi prva muzejska razstava, ki je prikazala eksponate gospodarskega razvoja iz cehovskega obrtniškega obdobja v Škofji Loki in rodila iniciativo za ustanovitev stalne krajevne muzejske zbirke; leta 1937 je bilo ustanovljeno Muzejsko društvo z osnovno nalogo: zbiranje predmetov in pridobitev prostorov za muzejsko zbirko; konec avgusta 1939 so bile odprte prve zbirke loškega krajevnega muzeja z 915 eksponati v 3 pro-

Udeleženci proslave v galeriji Loškega muzeja

stori 2. nadstropja rotovža na Mestnem trgu; v letih 1941—1945 je delo prenehalo, muzejske zbirke so bile deponirane in na srečo je bilo odpeljanih v nemške muzejske oz. privatne zbirke samo nekaj kosov. V juliju 1946 so bile muzejske zbirke spet odprte za javnost, tokrat v Pušalskem gradu kot okrajni muzej; na voljo je bilo več prostorov, več ekspanatov, postavljena je bila prva muzejska predstavitev NOB, ureditev pa je ostala osnova za nadaljnji razvoj muzejskih zbirk; vse delo od pridobivanja gradiva preko urejanja zbirk do dežurstva in varovanja so ljubiteljsko opravljali odborniki in člani Muzejskega društva. V avgustu 1948 je bil kot prvi poklicni delavec nameščen prvi upravnik muzeja Karel Plestenjak in amaterska muzejska zbirka se je začela preoblikovati v poklicno muzejsko ustanovo; odbor Muzejskega društva je postal kot predstavnik interesa občanov muzejsko posvetovalno telo, društveni člani pa so še nadalje sodelovali pri delu v muzeju, kar je v tekoči delovni praksi predstavljalo prve zametke poznejšega družbenega upravljanja oziroma današnjega samoupravljanja in tudi smoupravnih družbenih svetov. V letu 1950 sta v muzej prišla nova poklicna delavca za vodenje administrativnega dela, za urejanje

zbirk in arhiva, za obsežnejšo preureditev zbirke o NOB, ki je bila predstavljena v novem domu Zveze borcev in za dežurstvo v zbirkah; v letu 1956 je vodstvo muzeja prevzel novi ravnatelj Andrej Pavlovec. V avgustu 1959 so bile odprte prenovljene zbirke Loškega muzeja na Loškem gradu; odslej je bilo na razpolago več prostora za ustreznejšo razvrstitev in prikaz muzejskega gradiva, potekalo je načrtno postopno dopolnjevanje muzejskih delavcev, ki se je poleg upravno-administrativnih in tehničnih usmerilo zlasti v pridobivanje kustosov za strokovna področja, kot so starejša zgodovina in arhivarstvo, umetnostna zgodovina, zgodovina NOB in novejša splošna zgodovina, etnologija, arheologija; rezultati boljših prostorskih, kadrovskih in finančnih pogojev so postajali kmalu vidni: več strokovnega dela interno in na terenu, kot npr. arheološka izkopavanja, spomeniškovarstvene akcije idr.; leta 1960 je bila odprta Groharjeva spominska zbirka v Sorici, ki je bila v letu 1977 obnovljena kot plod delovanja muzejske sekcije pri kulturno-umetniškem društvu »Ivan Grohar« v Sorici; leta 1962 so bili postavljeni prvi eksponati kot začetek sistematičnega urejanja muzeja na prostem na grajskem vrtu; leta 1965 je bila z adapta-

cijami dograjena galerijska dvorana, ki pomeni začetek redne razstavne dejavnosti, katere plod je tradicionalna letna Groharjeva slikarska kolonija; leta 1967 se osamosvoji muzejski arhiv v posebno enoto Zgodovinskega arhiva iz Ljubljane, ki je v letu 1975 dobila lastne prostore v Grajski kašči na spodnjem grajskem vrtu; leta 1969 je bila odprta muzejska zbirka v Železnikih kot rezultat sodelovanja med tamkajšnjim pododborom Muzejskega društva, ustanovljenim leta 1964, in Loškim muzejem; leta 1973 je bila odprta muzejska zbirka v Žireh kot rezultat sodelovanja med tamkajšnjim pododborom Muzejskega društva, ustanovljenim leta 1970, in Loškim muzejem. In končno: v letu 1973 je bila obeležena tisočletnica Loškega gospostva z aktivnim in bogatim sodelovanjem vseh ljubiteljskih in poklicnih muzejskih delavcev, ko so bile — kot večkrat že prej in tudi še pozneje — dopolnjene in preurejene zbirke Loškega muzeja, da bi bil prikaz življenja in družbenega razvoja na loškem območju čim popolnejši in čim kvalitetnejši. Uspešnost muzejskega dela se zrcali v velikem in stalno rastočem obisku muzejskih zbirk, v dobrih strokovnih ocenah slovenskih, jugoslovanskih in tujih muzejskih strokovnjakov, vključno s študijskim obiskom mednarodne komisije za lokalne muzeje v letu 1960. Uspešnost muzejskega dela je rezultat medsebojno povezanega interesa občanov, organiziranih v Muzejskem društvu, in poklicnih strokovnih muzejskih delavcev: večja je bila ob tesnejšem sodelovanju, manjša ob kratkotrajnih krizah v medsebojnih odnosih, ki so se kdaj pa kdaj pojavljale. Tudi v prihodnje je treba negovati to medsebojno povezanost: interes občanov je aktivno prisoten v članstvu in organih muzejskih društev v Škofji Loki, Železnikih in Žireh in v muzejski društveni sekciji v Sorici, da kot glas širše družbene skupnosti spremljajo in sodelujejo pri nadaljnjem razvijanju muzejske misli in dejavnosti na svojih območjih ter pri nadaljnjem urejanju muzejskih zbirk na loškem ozemlju kot sestavnih delov Loškega muzeja, ki je enotni kulturni zavod za področje muzejstva v občini in katerega interes in dolžnost je skrb za pravilno organiziranost in kvalitetno strokovno delo v muzeju in v muzejskih zbirkah, ki že obstajajo in ki se bodo še na novo pojavljale. Vsi neposredno zainteresirani, tako člani mu-

zejskih društev kot delavci v muzeju, imajo dovolj volje in širše družbene moralne in materialne podpore, da prispevajo k nadaljnji rasti muzejske dejavnosti. Ob zgodovinskem dejstvu, da je pred skoraj pol stoletja potreba po muzejskem prikazovanju razvojnih pričevanj zrasla prav iz interesa škofjeloških občanov samih, je dolžnost sedanjih nosilcev tega interesa, da hvaležni njegovim prvim tvorcem to skupno kulturno dediščino častno in odgovorno nadaljujejo.

Za tem pogledom v preteklost je ravnatelj muzeja Andrej Pavlovec na kratko predstavil bodoče naloge muzeja. Posebna pozornost muzeja bo veljala arheološkim raziskavam, proučevanju zgodovine delavskega gibanja in narodnosvobodilne borbe, prikazu razvoja likovne umetnosti, zaokrožene bodo etnološke zbirke in urejena muzejska strokovna in domoznanska knjižnica. Muzej bo gonilna sila pri ureditvi kulturne cone in likovnega centra na grajskem vrtu in v izpraznjenih zgradbah ob njem, prizadeval si bo, da bodo vsi prostori Loškega gradu, ki so namenjeni muzejskim zbirkam, res odsevali kvalitetno muzejsko delo. Poseben problem bo predstavljalo vzdrževanje prostorov, težava, s katero se soočajo vsi muzeji, ki so nameščeni v starih gradovih.

Sledila je podelitev Valvasorjevih nagrad, Valvasorjevih plaket in posebnih priznanj, ki jih podeljuje Skupnost muzejev Slovenije za izjemne uspehe na področju muzejskega in galerijskega dela v Sloveniji. Pred podelitvijo je spregovorila dr. Ljudmila Plesničar, predsednica Skupnosti muzejev Slovenije:

Spoštovani, dovolite mi, da slovesnostim Loškega muzeja in Muzejskega društva Škofja Loka, doda Skupnost muzejev Slovenije še eno, to je podelitev Valvasorjevih nagrad.

Prav gotovo ni lepše priložnosti za podelitev priznanj za uspešno opravljeno delo na muzejskem področju kot prav jubilejna slovesnost ugledne muzejske hiše in muzejskega društva, kot smo ji priča danes. Ob tej priliki imam še prijetno dolžnost, da Loškemu muzeju čestitam ob pomembnem jubileju, ob 40-letnici ustanovitve, obenem pa izrečem zahvalo za povabilo, da opravimo našo slovesnost prav tukaj.

Letos podeljujemo Valvasorjeve nagrade že osmič, vendar še vedno dolgujemo priznanje marsikateremu zaslužnemu muzejskemu delavcu, saj so skoraj vse druge dejavnosti s področja kulture že daleč pred nami lahko nagrajevale svoje delavce za uspešno življenjsko delo in posebne dosežke.

Z Valvasorjevimi nagradami bi pa želeli, da bi priznanje veljalo tudi še aktivnim delavcem naših muzejev in galerij, kar bi po svoje tudi vzpodbujalo k čim večji prizadevnosti in napredku te stroke. Prav ob tem pa bodo gotovo vznikle nove misli za merila pri podelitvi priznanj.

Danes je muzejski delavec enakoverden član naše družbe, z vrsto novih samoupravnih pravic in dolžnosti in kot tak vključen v vsa družbena dogajanja. Kot kulturni delavec je tudi sooblikovalec zavesti družbe in tako tudi družbene ureditve. Zato mu poleg strokovnega znanja ne sme manjkati posluha za stvarnost, skupne interese in napredek. In na tej začrtani poti naj bi bile Valvasorjeve nagrade dobro vidni smerniki.

Svoj uvod v svečano podelitev nagrad in priznanj sklenem z ugotovitvijo, da so te nagrade in priznanja le majhen delež za zahvalo, ki smo jo dolžni posameznikom, ustanovam in društvom za

njihovo dolgoletno prizadevnost, strokovnost in delo, z željo, da bi bila ta priznanja tudi vzpodbuda za naprej.

Valvasorjevi nagradi sta prejela Slava Mihevc-Mira iz Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani in Milena Moškon iz Pokrajinskega muzeja v Celju, posebno priznanje pa Breda Kovič za strokovno publicistično delo. Valvasorjevi plaketi sta prejela ob štiridesetletnici muzejskega dela Loški muzej in Muzejsko društvo v Škofji Loki. Podelitev sta utemeljila (prim. spredaj na prvih straneh) in opravi a predsednica skupnosti dr. Ljudmila Plesničar in predsednik komisije za podelitev Valvasorjevih nagrad dr. Sergej Vrišer.

Za tem je prvi predsednik Muzejskega društva v Škofji Loki dr. Pavle Blaznik podelil in sedanji društveni predsednik dr. Branko Berčič utemeljil podelitev priznanj zaslužnim članom Muzejskega društva v Škofji Loki. Uvodoma je bilo prikazano, da je društvo že večkrat doslej in na različne načine izkazalo priznanje svojim delovnim in zaslužnim članom. Tako so bili za častne društvene člane izvoljeni: podpredsednik Stevo Šink (1966), odbornik in varuh muzejskih zbirsk Lovro Planina (1968), član

Valvasorjevi nagrajenci: Slava Mihevc-Mira, Milena Moškon in Breda Kovič

Podelitev Valvasorjeve plakete Muzejskemu društvu v Škofji Loki

in raziskovalec loške zgodovine dr. Milko Kos (1968), predsednik in raziskovalec loške zgodovine dr. Pavle Blaznik (1974) ter gospodar in podpredsednik France Planina (1974). Ob 40-letnici Muzejskega društva (1977) so prejeli diplome živeči ustanovitelji društva oziroma poznejši ustanovni člani: dr. Pavle Blaznik, France Čemažar, Jeja Jamar-Legat, France Jesenovec, Ivan Molinaro, France Planina, dr. Anton Polenec, Joka Žigon in dr. Josip Žontar. Ob 25-letnici izhajanja Loških razgledov (1979) je prejel posebno priznanje njihov urednik dr. Branko Berčič. Izvršni odbor Muzejskega društva v Škofji Loki je na seji dne 7.1.1980 sprejel sklep, da se ob 40-letnici Loškega muzeja podelijo skupna priznanja Muzejskega društva in Loškega muzeja:

— članom Muzejskega društva, ki so več kot pet mandatnih obdobj bili aktivni funkcionarji oziroma odborniki Muzejskega društva v Škofji Loki,

— članom Muzejskega društva, ki so bili aktivni delavci društvenih pododborov v Železnikih in Žireh ter so pomembno prispevali k utrditvi organizirane muzejske dejavnosti v Železnikih, Žireh in Sorici,

— dolgoletnim delavcem Loškega muzeja.

Priznanja so bila dodeljena oziroma so jih prejeli

— pokojni člani Muzejskega društva oziroma delavci Loškega muzeja:

Oto Burdych st., ustanovni član Muzejskega društva, njegov dolgoletni odbornik in podpredsednik, zaslužen za pridobivanje eksponatov,

Tine Kalan, dolgoletni odbornik, društveni gospodar, zaslužen za zbiranje gradiva in organiziranje oddelka o NOB,

Karel Plestenjak, prvi ravnatelj Loškega muzeja (1948-1955) in odbornik Muzejskega društva, organizator delovanja muzeja kot javne kulturne ustanove,

— funkcionarji in odborniki Muzejskega društva:

Doroteja Gorišek, dolgoletna marljiva in zaslužna tajnica Muzejskega društva ter strokovna delavka in arhivarka v Loškem muzeju,

Andrej Pavlovec, dolgoletni odbornik in tajnik Muzejskega društva in ravnatelj Loškega muzeja (od 1956 dalje),

Tone Pirc, dolgoletni aktivni odbornik in blagajnik Muzejskega društva,

Jože Krašovec, dolgoletni marljivi odbornik in blagajnik Muzejskega društva,

— dolgoletna aktivna člana upravnega oziroma nadzornega odbora Muzejskega društva:

Ivo Plestenjak, predvsem član nadzornega odbora, in

Franc Štuml, krajši čas tudi zapisnikar in pomočnik tajnika,

— člani Muzejskega društva, zaslužni za razvoj muzejske dejavnosti v Železnikih, Žireh in Sorici:

Niko Žumer, utemeljitelj muzejske misli, pobudnik in zaslužni organizator muzejske društvene dejavnosti in muzejske zbirke v Železnikih ter njun usmerjevalec,

— aktivni in zaslužni soorganizatorji začetkov muzejske dejavnosti v Železnikih

Blaž Gortnar, *Valentin Pintar* in *Lojze Tolar*,

Alfonz Zajec, marljivi organizator dejavnosti muzejske društvene organizacije in zbirke v Žireh,

Marija Stanonik, zaslužna za strokovno utemeljitev muzejske zbirke v Žireh,

Marjan Peternelj, aktivni organizator muzejske sekcije pri kulturno-umetniškem društvu »Ivan Grohar« in Groharjeve spominske zbirke v Sorici,

— dolgoletni delavci Loškega muzeja:

Evgen Burdych, upokojeni varuh in vodnik po muzejskih zbirkah in odbornik Muzejskega društva,

Janez Eržen, nekdanji strokovni sodelavec Loškega muzeja in odbornik Muzejskega društva,

Meta Sterle, dolgoletna aktivna strokovna sodelavka, sedaj kustos za etnologijo Loškega muzeja in

Terezija Kupljenik, dolgoletna varuhinja muzejskih zbirk in tehnična sodelavka Loškega muzeja.

Po pozdravih in čestitkah jubilentom in nagrajencem ter njihovih zahvalah so se udeleženci slavnostne seje zadržali na skromni pogostitvi ob prijetnih tovariških pogovorih.

Branko Berčič

DESET LET MUZEJSKE DEJAVNOSTI V ŽIREH

(slavnostni govor ob proslavi 25. maja 1980)

Dolžnost mi narekuje, da po uvodni pesmi, nadaljujem proslavo 10-letnice obstoja muzejske dejavnosti. Še prej pa poimensko pozdravljam predsednika Skupščine občine Škofja Loka tov. Viktorja Žaklja in prof. Franceta Planino, ki nam je v veliki meri moralno in strokovno pomagal pri ustanavljanju; nadalje pozdravljam predstavnike Občinske kulturne skupnosti, Loškega muzeja, Muzejskega društva Škofja Loka, predstavnike družbenopolitičnih organizacij, Krajevne skupnosti in Sveta krajevne skupnosti. Prav prisrčno pozdravljam ustanovne člane našega pododbora — sedaj društva — pa končno še predstavnike lokalnih delovnih organizacij in ustanov, člane Muzejskega društva in prisotne krajane. Hkrati pa se v imenu organizatorjev proslave zahvaljujem vsem nastopajočim.

Namen muzejske dejavnosti je vedno, da ohranja in obvaruje pred uničenjem dela prednikov. Minljivi čas je najboljši razsodnik preteklega dela, zato bo ta raz-

sodil o upravičenosti naše skupne odločitve. Prav zaradi tega smo ob ustanovitvi društva prevzeli peščno uro v svoj simbol kot prispodobno preteklosti in sedanjosti.

Dne 20. maja 1980 je poteklo deset let, ko je Muzejsko društvo v Škofji Loki organiziralo sestanek, ki je bil v Zadrugi domu. Navzoči so bili: dr. Pavle Blaznik, France Planina, Andrej Pavlov, Zdravko Krvina, Lojze Malovrh, Izidor Rejc, Vili Kavčič, Franc Kavčič, dr. Karel Bernik, Milan Žakelj, Alfonz Zajec, Janez Sedej, Andrej Bolčina in Marija Stanonik.